AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA

Brüsszel, 2009. november 6. (17.11) (OR. en)

15098/09

EDUC 166
SOC 631

JELENTÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága (I. rész)/a Tanács
Előző dok. sz.:	14435/09 EDUC 155 SOC 596
Tárgy:	Tervezet – A Tanács következtetései a tanárok és az iskolavezetők szakmai fejlődéséről *Elfogadás*

Az Oktatási Bizottság több ülés folyamán – legutóbb 2009. november 5-én – megvizsgálta a fenti következtetéstervezetet azzal a céllal, hogy az Oktatási, Ifjúsági és Kulturális Tanács 2009. november 26–27-i ülésén elfogadja azt.

A mellékelt szöveget valamennyi delegáció támogatja, a dán delegáció parlamenti vizsgálati fenntartására és nyelvi fenntartásokra figyelemmel.

Ennek megfelelően az Állandó Képviselők Bizottsága felkérést kap, hogy erősítse meg az Oktatási Bizottság által elért megállapodást – és a fenti fenntartások visszavonására figyelemmel – továbbítsa a szöveget a Tanácsnak elfogadás, és azt követően a Hivatalos Lapban való közzététel céljából.

MELLÉKLET

A Tanács következtetései
a tanárok és az iskolavezetők szakmai fejlődéséről

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

TEKINTETTEL az alábbiakra:

1. A 2000. március 23–24-i lisszaboni Európai Tanács következtetései, amelyekben hangsúlyozta, hogy az emberekbe történő befektetés alapvető fontosságú Európának a tudásalapú gazdaságban elfoglalt helye szempontjából, és felszólította a tagállamokat, hogy „tegyenek intézkedéseket a tanárok mobilitása előtt álló akadályok megszüntetése és jól képzett tanárok pályára vonzása érdekében";[1]

2. Az „Oktatás és képzés 2010" munkaprogram 1.1. célkitűzése, amely kiemelte annak fontosságát, hogy a tanári pálya jól képzett és motivált embereket vonzzon és tartson meg, hogy meghatározzák azokat a készségeket, amelyekre a tanároknak szükségük van a társadalom változó igényeinek kielégítésére, hogy megteremtsék a tanárok alap- és továbbképzések révén történő támogatásának feltételeit, valamint hogy más területen szakmai tapasztalattal rendelkező személyeket toborozzanak a tanári és az oktatói pályára;[2].

3. A Tanács 2002. június 27-i állásfoglalása az egész életen át tartó tanulásról[3], amely felszólította a tagállamokat, hogy javítsák az egész életen át tartó tanulás folyamatában részt vevő tanárok oktatását és képzését annak érdekében, hogy azok megszerezzék a tudásalapú társadalom megkövetelte készségeket;

---

1 *A tanárok és az oktatók oktatásának és képzésének javítása* – SN 100/1/00 REV 1.
2 HL C 142., 2002.6.14., 1. o.
3 HL C 163., 2002.7.9., 1. o.

4. A Tanács és a Bizottság 2004. február 26-i közös időközi jelentése az oktatással és képzéssel kapcsolatos lisszaboni célkitűzések megvalósítása terén elért eredményekről[4], amely előtérbe helyezte az azon kompetenciákra és képesítésekre vonatkozó egységes európai elvek kidolgozását, amelyekre a tanároknak a tudásalapú társadalomban betöltött változó szerepükhöz szükségük van;[5]

5. A Tanács és a Bizottság 2006. február 23-i közös időközi jelentése az „Oktatás és képzés 2010" munkaprogram" megvalósításáról[6], amely hangsúlyozta, hogy az oktatási és képzési rendszerek hatékonyságának javítása érdekében alapvető fontosságú a tanár- és szakoktatóképzésbe, valamint az oktatási és szakképzési intézmények vezetésének megerősítésébe történő befektetés;

6. A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott 2006. november 14-i következtetések az oktatás és a képzés hatékonyságáról és méltányosságáról, amelyekben megállapították, hogy a tanárok, az oktatók, az egyéb oktatói személyzet motiváltsága, készségei és kompetenciái, a pályaorientációs és tanulói jóléti szolgáltatások, valamint az iskola vezetőségének minősége kulcsfontosságú tényezők a magas szintű tanulási eredmények megvalósítása szempontjából, valamint hogy az oktatói személyzet erőfeszítéseit folyamatos szakmai fejlődésnek kell támogatnia;

7. A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott 2006. november 14-i következtetések a szakoktatás és szakképzés (VET) területén való fokozott európai együttműködés jövőbeni prioritásairól[7], amelyekben hangsúlyozták, hogy magasan képzett, és folyamatos szakmai továbbképzésen részt vevő tanárokra van szükség;

---

4 6905/04.
5 A 12414/07 ADD 1 dokumentum I. és II. melléklete.
6 HL C 79., 2006.4.1., 1. o.
7 HL C 298., 2006.12.8., 8. o.

8. Az Európai Parlament és a Tanács 2006. november 15-i 1720/2006/EK határozata az egész életen át tartó tanulás terén egy cselekvési program létrehozásáról[8], amely tartalmazza a tanárképzés minőségének és európai dimenziójának fokozására vonatkozó konkrét célkitűzést, és támogatja a tanárok és az egyéb oktatási személyzet mobilitását;

9. Az Európai Parlament és a Tanács 2006. december 18-i ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról[9], amely megállapítja azokat az ismereteket, készségeket és attitűdöket, amelyekre az egyénnek szüksége van a személyes önmegvalósításhoz és fejlődéshez, az aktív állampolgári részvételhez, a társadalmi beilleszkedéshez és a foglalkoztatáshoz, és amelyek átfogó jellegüknél fogva a tanárok közötti fokozottabb együttműködést és csapatmunkát, valamint a hagyományos tantárgyi kereteket átlépő oktatási szemléletet tesznek szükségessé;

10. A Tanács 2007. május 25-i következtetései az oktatásra és képzésre vonatkozó lisszaboni célkitűzések tekintetében elért haladás nyomon követésére szolgáló mutatók és referenciaértékek összefüggő keretrendszeréről[10], amelyek felszólítottak a tanárok és oktatók szakmai fejlődésével kapcsolatos mutatók kidolgozásának folytatására;

11. A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott 2008. november 21-i következtetések a fiatalok mobilitásáról[11], amelyekben a tagállamok felkérést kaptak, hogy munkálkodjanak a tanárok, oktatók és egyéb oktató személyzet mobilitásának növelését előirányzó célkitűzés megvalósításán;

---

8 HL L 327., 2006.11.24., 45. o.
9 HL L 394., 2006.12.30., 10. o.
10 HL C 311., 2007.12.21., 13. o.
11 HL C 320., 2008.12.16., 6. o.

12. A Tanács 2009. május 12-i következtetései az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről[12], amelyekben egyrészt a tanárok és oktatók mobilitásának fokozatos növelését ajánlja annak érdekében, hogy a külföldön töltött tanulmányi idő általános gyakorlattá váljon, ne pedig kivételt képezzen, továbbá meghatározza, hogy – az első munkaciklus egyik prioritásaként – az új tanárok alapképzésének minőségére és a kezdeti gyakorlatszerzésben való támogatására, valamint a tanárok, oktatók és a vezetői vagy pályaorientációs tevékenységben részt vevők szakmai továbbképzési lehetőségeinek minőségjavítására kell összpontosítani, illetve felkéri a Bizottságot, hogy tanulmányozza, hogy a mobilitással kapcsolatos referenciaértékre vonatkozó esetleges jövőbeli javaslatokba miként foglalható bele az oktatói mobilitás;

valamint EMLÉKEZTETVE KÜLÖNÖSEN az alábbiakra:

1. A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott, 2007. november 15-i következtetések a tanárképzés minőségének javításáról[13], amelyekben megállapodás született arról, hogy törekedni kell a tanárok ösztönzésének és támogatásának biztosítására annak érdekében, hogy teljes pályafutásuk alatt a követelményeknek megfelelően frissítsék tudásukat, készségeiket és kompetenciájukat, valamint biztosítani kell, hogy a vezetői feladatokat ellátó tanárok magas színvonalú iskolairányítási és vezetői képzésben vehessenek részt;

2. A Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott, 2008. november 21-i következtetések a fiataloknak a XXI. századra való felkészítéséről[14], amelyekben arra szólították fel a tagállamokat, hogy – a tanárképzés minőségének javításáról szóló fenti következtetések végrehajtásakor – működjenek együtt annak érdekében, hogy minden pályakezdő tanár részt vehessen a pályakezdést támogató strukturált programokban, bővüljön a továbbképzési programok skálája, javuljon a minőségük, és növekedjék az e képzéseken való részvétel, valamint javuljon az oktatási intézmények vezetőinek felvétele és képzése;

---

12 HL C 119., 2009.5.28., 2. o.
13 HL C 300., 2007.12.12., 6. o.
14 HL C 319., 2008.12.13., 20. o.

ÚJÓLAG MEGERŐSÍTI, hogy

bár az oktatási és képzési rendszerek megszervezése és tartalmuk kialakítása az egyes tagállamok feladata, a nyitott koordinációs módszer alkalmazásával végzett európai szintű együttműködés és a közösségi programok eredményes felhasználása hozzájárulhat a színvonalas oktatás és képzés megvalósításához azáltal, hogy támogatja és kiegészíti a nemzeti szintű intézkedéseket, és segítséget nyújt a tagállamoknak a közös kihívások megoldásában;

ELISMERI, hogy

1. A tanárok tudása, készségei és elkötelezettsége[15], valamint az iskola vezetőségének színvonala játsszák a legfontosabb szerepet az eredményes oktatásban. A minőségi oktatás, valamint az a képesség, hogy a tanár minden tanulóját maximális teljesítményre serkentse, tartósan kedvező hatást gyakorolhat a fiatalok jövőjére. Ezért nemcsak azt kell biztosítani, hogy a tanárok és az iskolavezetők a legjobb szakemberek közül kerüljenek ki és alkalmasak legyenek a feladatukra, hanem a tanároknak a legmagasabb színvonalú alapképzést és folyamatos szakmai továbbképzést is kell biztosítani. Ez hozzájárul a szakma státusának és vonzerejének növekedéséhez.

[15] E következtetések alkalmazásában a *tanár* kifejezés olyan személyt jelöl, aki valamely tagállam jogszabályai és gyakorlata szerint elismert tanári státussal (vagy azzal egyenértékű jogállással) rendelkezik. Kiterjed a tanároknak és oktatóknak a szakoktatásban és szakképzésben betöltött sajátos helyzetére, nem vonatkozik azonban azon személyekre, akiket nem a formális oktatási és képzési rendszer keretében foglalkoztatnak, mert ők másféle környezetben más természetű feladatokat látnak el.

2. A tanárképző programoknak – amelyek nemcsak abból a szempontból kulcsfontosságú tényezők, hogy felkészítik a tanárokat és az iskolavezetőket a feladataik ellátására, hanem a tanárok és az iskolavezetők folyamatos szakmai továbbképzését is biztosítják – színvonalasnak és az igényekhez igazodónak kell lenniük, továbbá a tudományos kutatás és a széles körű gyakorlati tapasztalatok kiegyensúlyozott kombinációján kell alapulniuk. Alapvető fontosságú, hogy a tanári alapképzés, a pályakezdő tanárok bevezető támogatása („bevezetés”[16]) és a folyamatos szakmai továbbképzés szerves egységben legyen kezelve.

3. Az új tanároknak az alapképzés megszerzése utáni első munkahelye különös jelentőséggel bír a motiváció, a teljesítmény és a szakmai fejlődés szempontjából. Előfordulhat, hogy a frissen végzett tanárok nehezen alkalmazkodnak a valós iskolai helyzetekhez, és nehézségeik vannak az alapképzés során tanultak alkalmazásakor. Igen nagy számban hagyják el végül a tanári pályát, amiért mind saját maguk, mind a társadalom nagy árat fizet. Számos nemzeti és nemzetközi kutatás azt bizonyítja azonban, hogy a kezdő tanárokat támogató strukturált programokkal visszaszorítható ez a jelenség. E programok a pályára visszatérő tanárok számára is előnyösek lehetnek.

4. Még a legkiválóbb tanárképzés sem tudja mindazokkal a kompetenciákkal felruházni a tanárokat, amelyekre a pályájuk során szükségük lesz. A tanári pályával szemben támasztott elvárások gyorsan változnak, ami új megközelítéseket tesz szükségessé. Ha egy tanár igazán hatékonyan akar tanítani, és a gyors társadalmi, kulturális, gazdasági és technológiai változások világában meg akar felelni a tanulók növekvő igényeinek, figyelembe kell vennie a saját iskolai környezetében vele szemben támasztott tanulási követelményeket, és nagyobb felelősséget kell vállalnia saját fejlődéséért az egész életen át tartó tanulás jegyében, amellyel frissítheti és fejlesztheti tudását és készségeit. Bizonyított azonban, hogy a tanárok egy részének alig van lehetősége arra, hogy folyamatos szakmai továbbképzési programokban vegyen részt, azok közül pedig, akik előtt nyitva állnak ezek a lehetőségek, számosan érzik úgy, hogy e programok nem mindig illeszkednek kellő mértékben az egyéni igényeikhez és azokhoz a kihívásokhoz, amelyekkel szembenéznek.

---

[16] A *„bevezetés”* szó ebben a szövegben bármilyen strukturált támogatási programot jelenthet, amely a kezdő tanárok rendelkezésére áll azt követően, hogy a hivatalos alapképzésük befejeződött és az első iskolai állásukra leszerződtek.

5. A hatékony iskolai vezetés alapvető szerepet játszik az általános oktatási és tanulási környezet alakításában, a diákok, a szülők és a tanári kar ösztönzésében és támogatásában, és ezáltal magasabb szintű teljesítmény elérésének támogatásában. Rendkívül fontos tehát, hogy az oktatási intézmények vezetői rendelkezzenek azokkal a képességekkel és tulajdonságokkal – vagy ki tudják ezeket fejleszteni –, amelyekre a rájuk háruló egyre nagyobb számú feladat ellátásához szükségük van. Ugyanilyen fontos, hogy az iskolavezetőket ne terheljék túl adminisztratív teendőkkel, és így a lényeges dolgokra, mint például a tanulás színvonalára, a tantervre, pedagógiai problémákra, valamint a tanári kar teljesítményére, motivációjára és továbbképzésére tudjanak összpontosítani.

6. A tanárok számára minden szinten, beleértve az iskolavezetőket is, előnyt jelentene a megnövekedett tanulási mobilitás és hálózatok kialakítása, ugyanis ezek jelentős szerepet játszanak az oktatási és a képzési rendszerek, valamint az intézmények színvonalának emelésében, ezen rendszerek és intézmények nyitottabbá, a külső hatásokra érzékenyebbé, elérhetőbbé és eredményesebbé tételében.

EGYETÉRT azzal, hogy:

1. Bár az Európán belüli oktatási rendszerek sok tekintetben eltérnek, közös bennük, hogy az eredményes oktatás érdekében a legjobb tanárokat és iskolavezetőket kívánják a tanári pályára vonzani és ott tartani. Nagy gondot és figyelmet kell ezért szentelni a jövőbeli tanároktól és iskolavezetőktől elvárt profil meghatározásának, kiválasztásuknak és a feladataik ellátására való felkészítésüknek.

2. A tanárképző programoknak színvonalasnak, kutatáson alapulónak és az igényekhez igazodónak kell lenniük. A tanárképzés felelőseinek – és a tanárokat oktatók képzéséért felelősöknek – saját maguknak is magas szintű tudományos fokozatot kell szerezniük, biztos gyakorlati tanítási tapasztalatokkal, valamint a jó tanításhoz szükséges kompetenciákkal kell rendelkezniük. Törekedni kell arra is, hogy a tanárképző intézmények hatékonyan együttműködjenek egyrészt a más felsőoktatási intézményekben pedagógiai kutatásokat végzőkkel, másrészt pedig az iskolavezetőkkel.

3. Mivel a tanárokkal szembeni elvárások egyre nagyobbak, és szerepük is egyre összetettebbé válik, a tanároknak teljes pályafutásuk alatt, de különösen a munkába állásuk első szakaszában hatékony személyes és szakmai bevezető támogatást kell biztosítani.

4. Gyorsan változó világunkban és az egész életen át tartó tanulás koncepciójával összhangban a tanárok képzésének és továbbképzésének egységes folyamatot kell képeznie, amely (az erőteljesen gyakorlati) tanári alapképzéstől a bevezető támogatáson át a folyamatos szakmai továbbképzésig tart. Különösen az alábbiak biztosítására kell törekedni:

   a) minden frissen végzett tanár elegendő és tényleges támogatásban és iránymutatásban részesüljön a pályafutása első éveiben;

   b) támogassanak egy olyan reflektív megközelítést, amely mind a frissen végzett, mind a tapasztaltabb tanárokat munkájuk folyamatos, egyéni és kollektív értékelésére ösztönzi;

   c) valamennyi tanár kapjon rendszeres visszajelzést a teljesítményéről, valamint segítséget ahhoz, hogy megállapítsa, mire van szüksége a szakmai fejlődéséhez és ahhoz, hogy összeállítson egy tervet ezen igények kielégítésére;

d) a visszajelzések fényében megfelelő lehetőségeket biztosítsanak a gyakorló tanárok számára ahhoz, hogy egész pályafutásuk alatt frissítsék, továbbfejlesszék és bővítsék kompetenciáikat, erre bátorítást és lehetőséget kapjanak;

e) a tanárok szakmai továbbképzési programjai relevánsak és az igényekhez igazodók legyenek, ténylegesen a gyakorlatban gyökerezzenek és minőségük biztosított legyen;

f) a tanárok és az iskolavezetők bátorítást és módot kapjanak arra, hogy kihasználják a nemzeti és nemzetközi szintű cserék és mobilitási programok és hálózatok kínálta lehetőségeket;

g) a tanárokat és az iskolavezetőket ösztönözzék arra és tegyék lehetővé számukra, hogy magasabb szintű szakmai képzésben és továbbképzésben vegyenek részt, működjenek közre a pedagógiai kutatásokban, továbbá aknázzák ki a más szakmai területek által a tudásuk elmélyítésére kínált lehetőségeket.

5. Mivel az iskolavezetők jelentős hatást gyakorolnak a teljes tanulási környezetre, így a tanári kar motivációjára, moráljára és teljesítményére, a tanítás gyakorlatára, valamint a diákok és a szülők hozzáállására és törekvéseire, biztosítani kell, hogy elsajátíthassák és megőrizhessék a hatékony vezetői készségeket. Továbbá, mivel a tanulóközösségek vezetése egész Európában hasonló kihívásokat rejt magában, az iskolavezetők hasznára válhat a más tagállambeli kollégáikkal közösen folytatott együttműködő tanulás, nevezetesen a tapasztalat és a bevált gyakorlat megosztása, valamint a szakmai továbbképzés határokon átnyúló lehetőségeinek kihasználása révén.

FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT, HOGY

1. hozzanak további intézkedéseket annak érdekében, hogy a tanári pálya a legjobb szakembereket vonzza és tartsa meg, továbbá hogy a tanárok megfelelő felkészítést és segítséget kapjanak ahhoz, hogy feladataikat hatékonyan el tudják látni;

2. biztosítsák megfelelően annak a lehetőségét, hogy minden kezdő tanár az első munkahelyén eltöltött első néhány év során részt vegyen egy mind szakmai, mind személyes támogatást nyújtó bevezető programban;

3. önértékelés és/vagy külső értékelés alapján rendszeresen és egyénileg értékeljék újra, hogy mi szükséges a tanárok szakmai fejlődéséhez, és biztosítsanak megfelelő lehetőségeket az ezen szükségletek kielégítését célzó folyamatos szakmai továbbképzésre, ezáltal kedvező hatást gyakorolva a tanulók tanulási eredményeire;

4. aktívan támogassák a nemzeti és nemzetközi szintű csere- és mobilitási programok nyújtotta lehetőségeket és támogassák az e programokban való részvételt annak érdekében, hogy lényegesen nőjön az ilyen lehetőségekkel élő tanárok és iskolavezetők száma;

5. vizsgálják felül az iskolavezetők feladatkörét – és a számukra nyújtott segítséget –, különösen annak érdekében, hogy könnyítsenek a rájuk nehezedő adminisztratív terhen azért, hogy figyelmüket az egész tanítási és tanulási környezet alakítására és magasabb szintű teljesítmény ösztönzésére összpontosíthassák;

6. biztosítsák, hogy színvonalas lehetőségek nyíljanak a leendő és a gyakorló tanároktól megkívánt ismeretek, készségek és attitűdök kifejlesztésére, valamint – például speciális programok révén – a hatékony iskolavezetéshez szükséges ismeretek, készségek és attitűdök elsajátítására;

FELKÉRI A BIZOTTSÁGOT, HOGY

1. fokozza és támogassa a tanárok alapképzése, folyamatos szakmai továbbképzése és az iskolavezetés területén folytatandó európai szakpolitikai együttműködést, nevezetesen a tudásnak, a tapasztalatoknak és a szakértelemnek a szakpolitika meghatározói és a pedagógusok közötti cseréjét szolgáló fórumok létrehozásával és a társaktól tanulás megszervezésével;

2. lássa el gyakorlati információkkal a döntéshozókat a valamennyi kezdő tanárnak szóló, strukturált bevezető programok létrehozásával kapcsolatban, és soroljon fel példákat olyan intézkedésekre, amelyekkel ezek a programok megvalósíthatók vagy javíthatók;

3. mozdítsa elő és támogassa a tanárok, iskolavezetők és tanárképzők nagyobb mértékű részvételét a közösségi programok keretében szervezett transznacionális mobilitási programokban, partnerségekben és projektekben, különös tekintettel az egész életen át tartó tanulás programjára;

4. készítsen tanulmányt arról, hogy a tagállamok milyen módon választják ki, alkalmazzák és képzik a tanárképzőket;

5. állítson össze gyűjteményt arról, hogy a tagállamokban a tanárok milyen kompetenciákkal rendelkeznek, és ezt kísérjék a területhez tartozó, társaktól való tanulást célzó tevékenységek;

6. támogassa a tanári és az iskolavezetői szakmára vonatkozó további kutatásokat, többek között nemzetközi szervezetekkel való együttműködés révén;

7. a meglévő jelentéstételi mechanizmusok alkalmazásával, a lehető leghamarabb tájékoztassa a Tanácsot, hogy a tagállamok – az európai együttműködés keretében – a tanárképzés minőségének javításáról szóló, 2007. novemberi tanácsi következtetéseket, valamint az iskolák területén folyó európai együttműködés programjáról szóló, 2008. novemberi tanácsi következtetéseket követően, milyen intézkedéseket hoznak a tanárok és iskolavezetők szakmai fejlesztése tekintetében.

_____